

УДК 796.011:061.237(477)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Томенко О.А.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Бондар А.С.

Харківська державна академія фізичної культури

На підставі аналізу статистичних показників визначено належний стан залучення дітей та молоді України до фізкультурно-оздоровчої діяльності, про що свідчить збільшення кількості осіб, які займаються всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи і зниженням кількості учнів та студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи. Показано, що фізкультурно-спортивні організації відіграють важливу роль у забезпеченні фізкультурно-оздоровчої діяльності й рухової активності, змістовного дозвілля, здорового способу життя дітей та молоді нашої країни.

Ключові слова: діти, молодь, здоров'я, фізкультурно-оздоровча діяльність, фізкультурно-спортивні організації.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день у дитячому середовищі, у тому числі і у навчальних закладах, зберігаються і прогресують негативні тенденції погіршення здоров'я, а саме: прогресує тенденція до збільшення з віком кількості учнів, які мають шкідливі звички, мають малорухомих спосіб життя, не відвідують уроки фізичної культури [5; 7]. Вирішальний вплив на фізичне здоров'я школярів, особливо підліткового віку, має спосіб життя, оскільки у цей період існують значні ризики девіантної поведінки (куріння, вживання алкоголю, наркотиків), що суттєво впливає на їх загальний стан здоров'я. Як свідчать результати соціологічного дослідження «Ставлення молоді України до здорового способу життя», тільки 34% дітей виконують ранкову гімнастику, 21% – ніколи не здійснює прогулянки перед сном, тільки половина (52%) мають сон тривалістю 8 годин. Отримані результати свідчать про негативну тенденцію – чимало молодих людей не розуміють важливості та доцільності фізичних навантажень, прогулянок на свіжому повітрі й необхідності повноцінного сну [5].

Таким чином постає проблема підтримки належного стану соматичного здоров'я дітей та молоді через їх залучення до спеціально організованої фізкультурно-оздоровчої діяльності, проведення активного дозвілля. У цьому контексті важливого значення для вирішення даної проблеми є вивчення особливостей залучення дітей та молоді до занять у фізкультурно-спортивних організаціях: спортивних клубах за місцем проживання, дитячо-юнацьких спортивних школах, гуртках, секціях тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що для покращення стану фізичного здоров'я та рухової активності учнів, крім відвідування уроків фізичної культури необхідно використовувати сучасні засоби фізичного виховання та застосовувати здоров'яформувальні технології, які містять включення засобів фітнесу до гурткових занять, фізкультурні хвилини під час уроків, фізичні вправи і рухливі ігри на подовжених перервах, щоденні фізкультурні заняття в групах продовженого дня, самостійні за-

няття у позанавчальний час, спортивно-масову роботу за місцем проживання тощо [1; 6; 11].

У наукових працях С.В. Гаркуші [2], В.А. Сутули [5; 6] та у наших роботах [8-17] підкреслено актуальність розв'язання проблеми зниження рухової активності дітей та молоді і підвищення рівня їх соматичного здоров'я відповідно. Автори пов'язують це з тим, що в учнівській молоді формується несвідоме ставлення до занять фізичною культурою, в тому числі нерозумінням ролі і місця рухового, фізкультурного дозвілля в даному процесі. Виходячи з викладеного вище, проблема, порушена у даній статті, є актуальною.

Цілями дослідження є:

1. Проаналізувати стан залучення дітей та молоді до фізкультурно-оздоровчої діяльності у фізкультурно-спортивних організаціях України.
2. Визначити роль фізкультурно-спортивних організацій у забезпеченні дозвілєвої діяльності дітей та молоді.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених цілей використовувались: аналіз науково-методичної літератури і матеріалів мережі Інтернет, методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу. Фізкультурно-спортивна діяльність дітей та молоді забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, необхідні умови для повноцінного оздоровлення, дозвілля, занять фізичною культурою і спортом, підготовку спортивного резерву для збірних команд України, набуття навичок здорового способу життя [7; 18]. Вирішення завдань фізкультурно-спортивної діяльності дітей та молоді в Україні забезпечують фізкультурно-спортивні організації.

Результати аналізу статистичних звітів Міністерства молоді та спорту України за формою № 2-ФК за 2015-2016 рр. свідчать, що кількість осіб, які займаються спортом збільшилась у 2016 р. на 0,7% і становить 1280611 осіб (табл. 1).

Збільшення кількості осіб, що займаються спортом відбулось у дитячо-юнацьких спортивних школах, спеціалізованих дитячо-юнацьких школах олімпійського резерву на 0,9%, спортивних клубах – 1,6%, проте у навчальних закладах спортивного профілю контингент знизився на 17,2%. Кількість осіб, які займаються всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи збільшилась у 2016 р. на 4,6%, а саме: у закладах вищої освіти

Таблиця 1

Кількісні показники залучення дітей та молоді до фізкультурно-оздоровчої діяльності у фізкультурно-спортивних організаціях України [3; 4]

Кількісні дані:	2015 рік	2016 рік	+/- по відношенню до 2015 р.	Відсоток збільшення (зменшення) кількості осіб по відношенню до 2015 р.
Кількість осіб, які займаються спортом, усього з них:	1271593	1280611	+9018	0,7
у ДЮСШ та СДЮШОР	601993	607338	+5345	0,9
у навчальних закладах спортивного профілю	5712	4729	-983	-17,2
у спортивних клубах	286871	291327	+4456	1,6
Кількість осіб, які займаються всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи, усього	4876904	5100067	+223163	4,6
у тому числі:				
у загальноосвітніх навчальних закладах	1496792	1520353	+23561	1,6
у професійно-технічних навчальних закладах	123761	118051	-5710	-4,6
у закладах вищої освіти I і II рівнів акредитації	212437	226051	+13614	6,4
у закладах вищої освіти III і IV рівнів акредитації	348777	396646	+47869	13,7
в організаціях за місцем проживання громадян	827808	862589	+34781	4,2
Кількість дитячо-підліткових фізкультурно-спортивних клубів за місцем проживання, одиниць	891	878	-13	-1,5
Кількість осіб, які займаються у дитячо-підліткових спортивних клубах за місцем проживання	94978	96556	+1578	1,7
Кількість учнів і студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, усього	571827	504208	-67619	-11,8
у тому числі:				
у загальноосвітніх навчальних закладах	395274	361507	-33767	-8,5
у професійно-технічних навчальних закладах	33448	26878	-6570	-19,6
у закладах вищої освіти I і II рівнів акредитації	45781	46423	+642	1,4
у закладах вищої освіти III і IV рівнів акредитації	68951	69400	+449	0,7

Таблиця 2

Залучення до фізкультурно-оздоровчої діяльності дітей та молоді в Україні

Кількісні дані:	2015	2016	+/-
Кількість осіб, які займаються всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи, усього	4876904	5100067	+223163
у тому числі:			
віком 6-18 років	2255538	2309392	+53854
віком 19-35 років	1519870	1599668	+79798

ти I і II рівнів акредитації збільшилась на 6,4%, у закладах вищої освіти III і IV рівнів акредитації – 13,7%, в організаціях за місцем проживання громадян – 4,2, у професійно-технічних навчальних закладах кількість займаючихся знизилась на 4,6%.

Позитивним є те, що загальна кількість учнів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, знизилась у 2016 р. Зокрема: у загальноосвітніх навчальних закладах – на 8,5%, у професійно-технічних навчальних закладах – на 19,6%. Але у закладах вищої освіти I і II рівнів акредитації кількість осіб, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи збільшилась на 1,4%, а у закладах вищої освіти III і IV рівнів акредитації – на 0,7%.

Аналіз статистичних звітів показав, що кількість осіб, які займаються всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи у 2016 р. зросла на 4,6%, у тому числі кількість дітей та підлітків віком 6-18 років зросла на 2,4%, а кількість підлітків та молоді віком 19-35 років – на 5,3% (табл. 2).

У сучасних умовах ключовими факторами, які забезпечують безпосереднє або опосередковане залучення до рухової активності, здорового способу життя, змістовного дозвілля є: сім'я, навчальні заклади та оточуюче середовище й засоби масової комунікації. У контексті змін, що відбуваються у сучасному суспільстві сім'я, яка традиційно виступала провідним соціальним інститутом, що забезпечував безпосередній виховний вплив на дитину, втратила свої ключові позиції. Натомість електронні, друковані, візуальні засоби масової комунікації, які дотепер мали опосередкований виховний вплив, перебирають на себе ключову роль у вихованні дітей.

Отже необхідно приділяти увагу агітації та пропаганді здорового способу життя на державному рівні, за допомогою потужності засобів масової інформації та соцмереж допомагати формуванню фізичної культури особистості.

Висновки з даного дослідження і пропозиції.

1. До фізкультурно-оздоровчої діяльності у фізкультурно-спортивних організаціях Украї-

ни протягом 2016 р. було залучено 1280611 особу. Кількість осіб, що охоплена всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи у 2016 р. складає 5100067 осіб. У дитячо-підліткових спортивних клубах за місцем проживання заняттями охоплено 9656 осіб.

2. Протягом 2016 р. кількість учнів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, знизилась на 67619 осіб. Позитивний вплив на даний показник мають загальноосвітні навчальні заклади – кількість осіб, які займаються всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи збільшилась на 23561, закладах вищої освіти

I і II рівнів акредитації – 13614, закладах вищої освіти III і IV рівнів акредитації – на 47869, організаціях за місцем проживання громадян – 34781.

3. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що фізкультурно-спортивні організації здатні забезпечити фізкультурно-оздоровчу діяльність і відіграють важливу роль у організації рухової активності, змістовного дозвілля, здорового способу життя дітей та молоді нашої країни.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці нових форм організації фізкультурно-оздоровчої діяльності дітей та молоді.

Список літератури:

1. Виховання школярів на основі цінностей олімпізму : метод. реком. для педагогів-організаторів і вчителів / [уклад. О.А. Томенко]. – Суми. Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2009. 36 с.
2. Гаркуша С.В. Сучасні тенденції у стані здоров'я дітей і молоді в умовах навчання [Електронний ресурс] / С.В. Гаркуша // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2013. № 10. С. 7-11. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/PPMB_2013_10_4.pdf.
3. Звіт Департаменту у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації за формою № 2-ФК «Звіт з фізичної культури і спорту» за 2012, 2013 рр.: [електронний ресурс] // Офіційний сайт Департаменту у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <http://gusms.kharkivoda.gov.ua/>.
4. Позашкільні навчально-виховні заклади та заклади за місцем проживання / Український центр політичного менеджменту [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/bookscontent.php3?b-4&c=155>.
5. Сутула В.О. Здоров'я школярів як соціально-педагогічна проблема // В.О. Сутула, Т.С. Бондар, М.М. Кочуєва / Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Луганськ: Вид-во ЛНУ, 2010. № 17(204). С. 295-305.
6. Сутула В.О. Формування фізичної культури особистості – стратегічне завдання фізкультурної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів / В.О. Сутула, Ю.В. Васков, Т.С. Бондар // Слобожанський наук.-спорт. вісник. 2009. № 1. С. 15-21.
7. Тихонова Н.В. Реалізація дозвілєвої діяльності дітей та молоді в позашкільних навчальних закладах фізкультурно-спортивного напрямку / Н.В. Тихонова // Фізичне виховання студентів : [наук.-теорет. журн.] – Харків: ХНПУ, 2014. № 5. С. 38-42.
8. Томенко О.А. Взаємозв'язок між компонентами рухової активності учнівської молоді на різних етапах навчальної діяльності / О.А. Томенко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2011. № 4. С. 67-70.
9. Томенко О.А. Рівень рухової активності підлітків та шляхи його підвищення на основі використання заходів оздоровчо-рекреаційного спрямування / О.А. Томенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. 2013. № 3. С. 19-24.
10. Томенко О.А. Зміни показників соматичного здоров'я старшокласників під впливом занять туризмом оздоровчо-рекреаційного спрямування / О.А. Томенко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2013. № 4. С. 57-60.
11. Томенко О.А. Міжнародний досвід організації проектів та програм зі здоров'язбереження і рухової активності різних груп населення / О.А. Томенко // Спортивна наука України. 2014. № 3. С. 12-18.
12. Томенко О.А. Кількісна оцінка фізкультурної освіченості молоді / О.А. Томенко // Молодий вчений. 2017. № 3.1(43.1). С. 280-283.
13. Томенко А.А. Особенности развития неспециального физического образования студенческой молодежи за рубежом / А.А. Томенко // Физическое воспитание студентов : науч. журн. Х.: ХОНОКУ–ХГАДИ, 2010. № 5. С. 77-79.
14. Томенко О.А. Рівень соматичного здоров'я і рухової активності студентів вищих навчальних закладів / О.А. Томенко, С.А. Лазоренко // Слобожанський науково-спортивний вісник. Х.: ХДАФК, 2010. № 2. С. 17-20.
15. Томенко О.А. Статеві особливості прояву складових неспеціальної фізкультурної освіченості школярів та студентів / О.А. Томенко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2011. № 4. С. 67-70.
16. Томенко О. Неспеціальна фізкультурна освіта учнівської молоді: теорія і методологія [Електронний ресурс] / Олександр Томенко, Тетяна Круцевич // Спортивна наука України. 2012. № 1(45). С. 18-23.
17. Томенко О.А. Особливості та ефективність програм з фізичного виховання в коледжах та університетах США / О.А. Томенко, Д.О. Мазний // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології / голов. ред. А.А. Сбруєва. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. № 2(56). С. 107-114.
18. Tikhonova N.V. Significance of youth and sports in Ukraine backup for the education of the younger generation // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 2014, vol. 9, pp. 60-64.

Томенко А.А.

Сумской государственный педагогический университет
имени А.С. Макаренко

Бондарь А.С.

Харьковская государственная академия физической культуры

ОСОБЕННОСТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ДЕТЕЙ И МОЛОДЕЖИ К ФИЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Аннотация

На основе анализа статистических данных определено надлежащее состояние привлечения детей и молодежи Украины к физкультурно-оздоровительной деятельности, о чем свидетельствует увеличение числа лиц, занятых во всех видах физкультурно-оздоровительной работы и снижение числа учеников, относящихся по состоянию здоровья к специальной медицинской группе. Показано, что физкультурно-спортивные организации играют важную роль в обеспечении физкультурно-оздоровительной деятельности, физической активности, творческого досуга, здорового образа жизни детей и молодежи нашей страны.

Ключевые слова: дети, молодежь, здоровье, физкультурно-оздоровительная деятельность, физкультурно-спортивные организации.

Tomenko O.A.

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

Bondar A.S.

Kharkiv State Academy of Physical Culture

MODERN CONDITIONS OF INVOLVING CHILDREN AND YOUNG PEOPLE IN SPORTS AND RECREATIONAL ACTIVITIES

Summary

Based on the analysis of statistical reports defined the proper condition of the participation of children and youth of Ukraine to sports and recreational activities, as evidenced by the increase in the number of persons employed in all kinds of sports and recreational work and reducing the number of pupils on health related to special medical group. It is shown that sports organizations play an important role in providing sports and recreational activities, physical activity, creative leisure activities, a healthy lifestyle for children and young people of our country.

Keywords: children, youth, wellness, physical well-being activities, sports organizations.